

concert
info
Avi Avital
mandoline-ster
met top
barok-ensemble

de Doelen

**Avi Avital, Il Giardino Armonico
en Giovanni Antonini**

donderdag 7 december 2023
Jurriaanse Zaal, 20.15 uur

programma

do 7 dec 2023 | Jurriaanse Zaal, 20.15 uur
mandoline-ster met top barok-ensemble

Georg Friedrich Händel (1685 – 1759)

Concerto grosso, Op.6, nr.1

A tempo giusto • Allegro • Adagio • Allegro • Allegro

Emanuele Barbella (1718-1777)

Concert in D voor twee violen, mandoline en basso continuo

Allegro ma non presto • Andantino • Giga Allegro

Francesco Durante (1684-1755)

Concert nr. 2 in g voor strijkers en basso continuo

Affettuoso – Presto • Largo affettuoso • Allegro affettuoso

Johann Sebastian Bach (1685 – 1750)

Concert in d, BWV 1060r

Allegro • Adagio • Allegro

pauze

Antonio Vivaldi (1678-1741)

Sinfonia in B minor RV 169 'Al Santo Sepolcro'

Adagio molto • Allegro ma poco

'Cum dederit' van "Nisi Dominus" RV 608

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-88)

Symfonie in G, Wq 173

Allegro di molto • poco adagio • presto

Giovanni Sollima (*1962)

Concerto voor mandoline, ad Avi Avital

uitvoerenden

Avi Avital **mandoline**

Il Giardino Armonico

Giovanni Antonini **dirigent, blokfluit en piri**

Stefano Barneschi *, Fabrizio Haim Cipriani, Ayako

Matsunaga, Liana Mosca **eerste viool**

Marco Bianchi *, Angelo Calvo, Francesco Colletti,

Gabriele Pro **tweede viool**

Ernest Braucher *, Maria Cristina Vasi **altviool**

Marcello Scandelli *, Elena Russo **cello**

Giancarlo De Frenza **contrabas**

Michele Pasotti **theorbe**

Cristiano Gaudio **klavecimbel**

* aanvoerders

toelichting

op en top barok

Il Giardino Armonico behoort tot één van de beste barok-orkersten ter wereld. Samen met wereldster Avi Avital op mandoline en onder leiding van dirigent en fluitist Giovanni Antonini, belooft dit een mooie avond te worden. Centraal staan de concerten uit de barok, met aan het einde een interessante 'doorontwikkeling' via de symfonie van C.P.E. Bach naar het hedendaagse concerto van Giovanni Sollima.

barok

De term barok wordt vanaf de negentiende eeuw gebruikt om de periode vanaf de late zeventiende eeuw tot ongeveer 1750 te omschrijven. Deze periode was een tijd van grote veranderingen. Ontdekkingsreizigers hadden de wereld verder verkend en kolonisten vestigden zich in grote getalen buiten Europa. Ook de muziek zocht naar een rijkere taal om uitdrukking te geven aan het steeds groter wordende wereldbeeld. Nieuwe harmonische mogelijkheden werden bestendigd in nieuwe muzikale vormen. Typisch aan de barokmuziek is de nadrukkelijke baspartij met daarboven rijk geornamenteerde partijen. Italië was destijds de meest invloedrijke muzikale plek van Europa. Vooral in Venetië en Napels kwam de instrumentale muziek tot bloei en rond Rome de religieuze muziek. In Duitsland is vooral een lokale muzikale opleving zichtbaar, waaronder (uiteraard) rondom Johann Sebastian Bach. In Engeland volgden de componisten, waaronder Händel, vooral de Italiaanse stijl.

concerten

In de laatste twee decennia van de zeventiende eeuw verscheen er een nieuw soort compositie voor orkest: het concerto. Dit werd na 1700 het belangrijkste orkestrale muziktype uit de barok. Recente ontwikkelingen uit de barok werden in deze orkestvorm gecombineerd, waaronder de grote rol voor de bas en de opbouw van een lang werk uit losse op zichzelf staande delen. Grofweg zijn er drie soorten concerten. Allereerst het 'concerto voor orkest' – ook wel 'sinfonia' genoemd. Dit was een meerdelig werk voor orkest waarin de nadruk werd gelegd op de vioolpartij en de bas. Een complexere structuur werd doorgaans vermeden. Het 'concerto grosso' en het 'soloconcert' waren de andere twee vormen. Waar in het concerto grosso een klein ensemble van solo-instrumenten wordt afgezet tegen een groot ensemble, is dit in het soloconcert één enkel instrument. Het grote ensemble bestond bijna altijd uit een strijkorkest, verdeeld in eerste en tweede

violen, altviool, cello, contra-bas en een basso continuo. De solo-instrumenten waren doorgaans ook strijkers, maar konden ook blaasinstrumenten zijn. Of zoals vanavond in de compositie van Emanuele Barbella een mandoline.

Händels Opus 6 – waarvan het eerste deel op het programma staat – is een schoolvoorbeeld met twaalf concerti grossi. De concerti zijn gecomponeerd voor een

klein ensemble solo-instrumenten bestaande uit een trio van twee violen en cello. De begeleidende partijen zijn voor strijkorkest met een basso continuo voor klavecimbel. Ondanks de standaard vorm, refereert Händel aan allerlei muzikale stijlen om tot een zeer fraaie set concerti te komen. Voor het eerste deel gebruikte hij bijvoorbeeld materiaal uit de ouverture van zijn Italiaans opera *Imeneo*.

Avi Avital © Christoph Köstlin

Napolitaanse school

Veel muzikale inspiratie kwam dus uit Italië. Emanuele Barbella (1718-1777) en Francesco Durante (1684-1755) waren allebei componisten uit Napels. Binnen de zogenaamde 'Napolitaanse school' kwam vooral de opera tot bloei. Interessant genoeg schreef Durante in deze omgeving geen enkele opera. Toch zijn er typische stijlkenmerken van de Napolitaanse school in zijn muziek te vinden, zoals de verdeling in drie delen: snel-langzaam-snel. Durante voegt hier echter nog vanalles aan toe, van fuga's, canons en intense presto (snelle) passages. Opvallend in zijn muziek is de chromatiek. In die zin lijkt zijn muziek wel een instrumentale vertaling van de dramatiek uit de opera's van zijn tijd. Emanuele Barbella was een van de toonaangevende achttiende-eeuwse componisten voor de mandoline. Het *Concert in D* is typerend voor de solo-concerti uit deze periode en het is één van de bekendere stukken uit het

mandoline-repertoire. De solo mandoline kan hier schitteren boven de stevige basso continuo.

Ook het hedendaagse Italië heeft een muzikale grootheid voortgebracht: Giovanni Sollima (*1962). De cellist en componist haalt zijn inspiratie uit verschillende genres, waaronder de klassieke-, oriëntaalse- en elektronische muziek. Hij is een echte 'bronnenfanaat' en duikt regelmatig de Italiaanse archieven in om onbekend repertoire op te zoeken en te ontsluiten. Zelf componeerde hij meerdere concerto's, waarvan één het optreden van vanavond afsluit.

Bach en Vivaldi

Maar voordat we naar de hedendaagse muziek gaan, eerst nog een 'vermoedelijke reconstructie' van een concerto voor twee klavecimbels. Rond 1700 had het Italiaanse soloconcert het Duitstalige Europa bereikt. Johann Sebastian Bach bestudeerde deze stijl en paste

het aan naar de plaatselijke muzikale gewoontes. Zijn *Concert in c* is overgeleverd in een versie voor twee klavecimbels, maar het vermoeden is dat deze compositie voortkwam uit een eerder werk voor twee violen of in een bezetting voor viool en hobo. Zo rouleren er meerder edities van dit solo-concerto, vol solistische lijnen, innige dialogen tussen instrumenten en een zeer virtuoze finale.

Zoals eerder beschreven was de 'sinfonia' een andere benaming voor een concerto voor orkest. De compositie met de bijnaam 'Al Santo Sepolcro' van Vivaldi is een uitzonderlijk werk voor de Venetiaanse componist. Het bestaat uit twee delen, een adagio en een fuga, en lijkt gecomponeerd om een religieuze dienst te begeleiden. De verschillende melodie-lijnen en chromatische intensiteit is heel anders dan de virtuoze concerten die we van Vivaldi gewend zijn en waar Bach een voorbeeld aan nam.

verdere ontwikkeling

Interessant is dat Il Giardino Armonico ervoor kiest om niet te stoppen bij de barok, maar ter afsluiting van dit concert ook een stukje ontwikkeling na deze periode laat horen tot aan het hedendaagse werk van Sollima. De overgang wordt gemaakt met de *Symfonie in G* van Carl Philipp Emanuel Bach. De tweede zoon van J.S. Bach werd muzikaal geschoold door zijn vader en was een geliefde componist in zijn tijd. De rijke ornamentatie uit de barok verdween op de achtergrond. Het paste niet meer binnen het achttiende-eeuwse ideaal van eenvoud en natuurlijkheid. Met vaste vormen, waaronder de sonatevorm ook toegepast in de symfonie, vonden componisten nieuwe manieren om de muzikale inhoud over te brengen. Zo blijkt dat de muziek en onze interpretatie daarvan te allen tijde in beweging blijft.

tekst: Fien Duijn-mayer

Il Giardino Armonico © Alberto Panzani

biografieën

Avi Avital

“Here is a musician who recognises no boundaries except those of good taste, and who has the artistry to persuade listeners to follow him anywhere.” Zo omschrijft het toonaangevende tijdschrift Gramophone Avi Avital, de eerste mandoline speler die genomineerd werd voor een Grammy award. Avital is alom geprezen om zijn virtuositeit op zijn instrument. Hij is met zijn uitvoeringen over de hele wereld een ware ambassadeur voor zijn instrument. Hij breidt het repertoire uit met transcripties van bestaande werken, maar ook componeerden vele componisten nieuw werk voor hem. Bij Deutsche Grammophon nam Avital al zeven albums op. www.aviavital.com

Il Giardino Armonico

Il Giardino Armonico werd in 1985 opgericht door Giovanni Antonini. Sindsdien is het ensemble dat op periode instrumenten speelt toonaangevend in het uitvoeren van met name zeventiende- en achttiende-eeuwse muziek. Met hun opnames wonnen ze meerdere awards. www.ilgiardinoarmonico.com

Giovanni Antonini

De in Milaan geboren Giovanni Antonini studeerde aan de Civica Scuola di Musica en het Centre de Musique Ancienne in Geneve. Als dirigent en fluitist treedt hij over heel de wereld op met Il Giardino Armonico. Daarnaast is hij artistiek directeur van het Wratislavia Cantans Festival in Polen en gastdirigent van het Mozarteum Orchester and Kammerorchester te Basel. Antonini staat bekend om zijn innovatieve interpretatie van het barokrepertoire. <https://www.ilgiardinoarmonico.com/giovanni-antonini/>

Giovanni Antonini © Marco Borggreve

agenda tips

tips van onze programmeurs:

za 20 jan 24 | Grote Zaal, 20:15

The Tallest Man On Earth en Amsterdam Sinfonietta

Breder dan Klassiek: Zweedse singer-songwriter met strijkorkest en Brooklyn Rider

wo 7 feb 24 | Grote Zaal, 20:15

Mitsuko Uchida en het Mahler Chamber Orchestra

Legendarische pianiste speelt Mozart

za 2 mrt 24 | Grote Zaal, 20:15

Hong Kong Philharmonic, Jaap van Zweden en Alexandre Kantorow

Rachmaninoff en Mahlers Eerste

Stay in touch!

See you @dedoelen &
share your pictures #dedoelen

tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam

de Doelen ••• vrienden

genoten van dit concert?

word vriend van de Doelen en draag bij aan het realiseren van een bijzonder en innovatief programma!
Ga naar dedoelen.nl/vrienden voor meer informatie